

אבן שלמה

חלק ב'

שיעורים אבני דרך
ויסודות בעבודת ה'
מתורת הגאון הינוקא
רבנו שלמה יהודה בארי שליט"א

האור הגנוז

ועליו חונה סביב
עיונים וביאורים נפלאים

ניתן לשמוע את שיעורי מו"ר שליט"א

בטלפון: 02-5-306-506

וכן במערכת קול הלשון

שגיאות מי יבין

היות ודרכו של רבינו הגדול במסירת שיעוריו שחולך ושוזר מזכרוננו על פה וללא הכנה מכל מרחבי התורה הקדושה, ותוך כדי אמירת הדברים מסתעפים פארותיו לענפים רבים, ושביליו במים רבים לחבר נחלי ודרכי התורה ועבודתו יתברך מאשר הנחילו לנו כל מצוקי ארץ קדושי ה' מדורות עולם, לכך בבואינו לחרוט תורתו אלי כתב, אש שחורה על גבי אש לבנה, רבה עד מאד האחריות הרובצת על כתפינו להנחיל הדברים כנתינתן. אמנם הועיל לנו מה שהיה נותן בהם סימנים ומקורות מדויקים מכל פרד"ס התורה בכל מה שיש לעיין ולהבין, ואין אנו בעניות דעתנו אלא כמלקטי מתנות עניים אחר בעל הבית מאשר יעלה בדינו, ממה שרדינו בקצה מטה יערת הדבש. לכך אין לתלות שום טעות ומכשול אלא בעשבי השדה, ולא חלילה באילן הגדול.

©

כל הזכויות שמורות

למכון 'ים שלמה' איסור השגת גבול, אין לשכפל, להעתיק, להפיץ, לצלם, להדפיס וכו' אפילו חלקים או קטעים בכל דרך ובכל אמצעי אלקטרוני או מכני או אחר. ולשומעים ינעם ותבוא עליהם ברכת טוב.

m.yam.shlomo@gmail.com

054-8434-755

כסלו תשפ"ד

תוכן ענינים

הקדמות מילין.....	ד.
והיה לך ה' לאור עולם.....	ט.
גאלות ישראל הן מאור הגנוז הנמשך על ידי משה רבנו.....	ט.
אור הגנוז הוא אור התורה בלא לבוש והסתרה.....	י.
העמידה בנסיון הוא על ידי השפלות שיעבוד לפני השם ויתכרך בדרך הטבע.....	יג.
הנס נמשך לאדם על ידי שעבוד את השם ויתכרך בהסתרה ועמד בנסיון.....	יד.
עבודת האבות בדרך הטבע היא שהמשיכה את משה שהוא גלוי הנסים ואור הגנוז.....	טז.
דרך הלימוד שבתחלה הוא בדרך הטבע עד שנגלה לאדם האור שבתורה שהוא מעל הטבע.....	יח.
ויקחו לי תרומה.....	כ.
האור הגנוז - המחיה את העולם נמשך על ידי הכבוד.....	כא.
עקר אור הגנוז מתגלה לצדיקים שאין תכליתם אלא כבוד שמים.....	כב.
המשכת הכבוד נעשית על ידי התמסרות לכבוד שמים.....	כד.
בשעוסק בתורה לשם כבוד עצמו - מגיע רח"ל לכפירה.....	כד.
ראשית העבודה לשם היא על ידי הכדלה.....	כה.
בדי ליבות את כל ישראל להנות מהאור הגנוז נתן לנו הקדוש ברוך הוא להיות שתפים בבית ה'.....	כז.
על ידי התקשרות בבית המקדש יתחנך האדם לעשות למען השכינה ולא למען ארבע אמותיו.....	כז.
עשית הטוב - תכלית העולם הזה.....	כח.

"וּלְאָמִיר

א-לֹהִים יְהִי אֹר וְיְהִי אֹר. וַיֵּרָא א-לֹהִים
אֶת הָאֹר כִּי טוֹב וַיְבָרֶךְ א-לֹהִים בֵּין
הָאֹר וּבֵין הַחֹשֶׁךְ" (בראשית א, ג-ד).

"אמר רבי אלעזר, אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון, אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו. בין שנסתכל הקדוש ברוך הוא בדור המבול ובדור הפלגה וראה שמעשיהם מקלקלים, עמד וגזז מהן, שנאמר (איוב לח, טו) וימנע מרשעים אורם. ולמי גזזו? לצדיקים לעתיד לבא, שנאמר (בראשית א, ד) וירא א-לֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב, ואין טוב אלא צדיק, שנאמר (ישעיהו ג, י) אמרו צדיק כי טוב. בין שראה אור שגזזו לצדיקים שמוח, שנאמר (משלי יג, ט) אור צדיקים ישמח. כתנאי, אור שברא הקדוש ברוך הוא ביום ראשון, אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, דברי רבי יעקב. וחכמים אומרים: הן הן מאורות שנבראו ביום ראשון ולא נתלו עד יום רביעי" (חגיגה יב, א).

"דרש רבי זעירא ברה דרבי אבהו, וירא א-לֹהִים אֶת הָאֹר כִּי טוֹב ואחר כך ויבדל א-לֹהִים בין האור ובין החשך. אמר רבי ברכיה כך דרשו שני גדולי עולם רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש, ויבדל א-לֹהִים אֶבְדֵּלָה ודאי. רבי יחזקיה בי ר' סימון אמר הבדילו לו. ורבנן אמרין הבדילו לצדיקים לעתיד לבוא" (ירושלמי ברכות ח, ו).

"מחזיקן נבראת האורה, אמר ליה מלמד שנתעטף בה הקדוש ברוך הוא בשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו" (בראשית רבה ג, ד).

הקדמות מילין

הראשון לבריאת העולם, ברא ה' ברוך הוא את האור-
הגנוז, אור בהיר ועצום עד מאד, הנאצל מהאין סוף ברוך
הוא. ולפי שהרשעים עלולים ליהנות מאור זה, גנוז הקדוש
ברוך הוא, ולעתיד לבוא יתענגו בו הצדיקים (הגיגה יב, א).

אמנם, גילו לנו החכמים, שאע"פ שגנוז ה' ברוך הוא את האור לצדיקים שיתענגו
בו לעתיד לבוא, טמון אור זה בתורה הקדושה (מדרש רות בזהר חדש פה, א),
וההוגה בה ומקיים את המצוות כדבעי, ומכבד לכל אדם, להורים, לזקנים ולחכמים,
יזכה לחוש ולהתענג באור הטמון בתוכה.

ובן מובא בזוהר (השמטות), שהמקיים תורה שבע"פ זוכה לטוב הגנוז: "וַיֵּרָא אֶל־לְהִים
אֶת הָאֹר כִּי טוֹב", וכתוב 'וַיֵּרָא אֶל־לְהִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד', ראה
הקדוש ברוך הוא את כל אשר עשה, ראה טוב מאד מזהיר ובהיר. ולקח מאורו הטוב,
וכלל שלשים ושתים נתיבות החכמה, ונתנו לעולם הזה. והיינו דכתיב (משלי ד, ב) 'כִּי
לָקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרַתִי אֶל תַּעֲזֹבוּ', הוי אומר אוצרה של תורה שבעל פה. ואמר
הקדוש ברוך הוא, אם ישמרו זאת המדה בעוה"ז שזאת המדה נחשבת בכלל העוה"ז,
והיא תורה שבעל פה, יזכו לחיי העוה"ב שהוא הטוב הגנוז."

ורמז נפלא לכך יש בדבריו של בעל הטורים על הפסוק (בראשית א, ד) "אֶת הָאֹר",
בגימטריא 'בתורה' ועולה מנין 'תרי"ג'.

הנה אם כן, האור גנוז בתורה, והדרך לזכות בו היא עסק התורה והשימוש בה: "כי
טל אורות טליך וארץ רפאים תפיל", כל המשתמש באור תורה – אור תורה
מחייהו, וכל שאין משתמש באור תורה – אין אור תורה מחייהו". (כתובות קיא, ב).

"האור הגנוז, יש להרחיב בענינו, ולדבר ממנו לאין שיעור, ויש בזה דברים נוראים מהו הסוד של האור הגנוז". (מתוך שיעור של מו"ר הגאון הינוקא שנמסר בעיה"ק ירושלים בביהמ"ד ויאמר יצחק חנוכה תש"פ).

למעלה מט"ו שנים עברו מאז שהפציע לעולם אורו של רבנו הגאון 'הינוקא' שליט"א. שמע שיעוריו הבלולים מכל מרחבי התורה הקדושה יצא למרחוק, ורבים מאחינו בני ישראל מסתופפים בצילו, משתוקקים ומייחלים למוצא פיו, לדעת, להבין ולהשכיל את הדרך בה ישכון אור.

בקונטרס זה הצגנו שני מאמרים בענין האור הגנוז, והם טיפה מן הים מחידושי תורתו ודברותיו של מו"ר על ענין זה. ואנו אין כוונתנו אלא לפתוח סדק צר להבקיע קרן אור מתורתו הענפה, להשקות נפש צמאה ולהשביע נפש שוקקה. תקוותנו שיהא קונטרס זה תועלת לישראל קדושים, ולנחת רוח ורצון לפני הבורא ברוך הוא.

בשולי הגיליון הובאו ביאורים והרחבות בדרך קלה, להבנת דבריו העמוקים של מו"ר שליט"א, וכמו כן הוספנו עיונים למי שרוצה להתעמק בדברי אלוקים חיים, וכבר ידוע מה שפירשו על הפסוק. תפילתנו שלא תצא תקלה מתחת ידינו בהבנת הדברים. למותר לציין, שכל טעות או הבנה לקויה אין לתלות באילן הגדול אלא בכותבים.

וְהָיָה לְךָ ה' לְאוֹר עֵינַיִם

(ישעיה ס, יט)

מִשְׁעוֹר יוֹם ה' וַיֵּשֶׁב תש"ע

גאלות ישראל הן מאור הגנוז הנמשך על ידי משה רבנו

הַנֶּחָה כָּל גְּאֻלָּה שֶׁהִיְתָה לְיִשְׂרָאֵל מֵעוֹלָם, הִיא מִכֵּחַ הָאוֹר הַגָּנוּז. "הַמְשָׁמְעוֹת שֶׁל גְּלוּת, הִיא שְׁלִיטַת הַקְּלָפָה עַל יִשְׂרָאֵל, וְצִרְדָּה לְאוֹר עֲלִיּוֹן שִׁישְׁבֵּר אֶת הַקְּלָפָה.² וְכֵךְ הִיְתָה הַגְּאֻלָּה מִמְּצָרִים, כְּאִשֶּׁר מוֹשֶׁה רִבְּנוּ גִלָּה אֶת הָאוֹר הַגָּנוּז, וְשִׁבֵּר עַל יְדֵי זֶה אֶת קְלַפַּת פְּרַעַה וְהַמְּצָרִים מֵעַל יִשְׂרָאֵל.³ וּבְכָל הַמְּשֻׁכָּה שֶׁל הָאוֹר הַגָּנוּז, שֶׁהוּא פְּנִימִיּוֹת אוֹר הַתּוֹרָה, מְכַרַח שֶׁתִּתְּכַפֵּל הַקְּלָפָה,⁴ כְּמוֹ שֶׁאִמְרוּ בַּמִּסְכַּת סִפָּה (נב, ב), אִם אֵבֶן הוּא נִמּוֹחַ, אִם בְּרוֹז הוּא מִתְּפָצֵץ.

וְהָיָה בָּם הַקְלָפָה הַמְשַׁעֲבֶדֶת לְיִשְׂרָאֵל תַּחַת יָדָהּ וְכֵן קִיּוּמָהּ, הוּא מִצַּד שֵׁם אֱלֹהִים, כִּי אֲחִיזוֹתָם הֵיא בְּדֶרֶךְ הַנְּהֻגָת 'הַטִּבְעִי', גִּמְטְרִיא 'א' לְהַיִּים'.¹ וְשֵׁם אֱלֹהִים וְהַנְּהֻגָת הַטִּבְעִי

עיונים

א' וכך כתב רבנו יוסף חיים באדרת אליהו (פרשת תרומה): "והנה ביטול הקליפה הוא בכח התורה הנקראת 'אש', וכמו שאומר הפסוק (עובדיה א, יח) 'וְהָיָה בֵּית יִצְחָק אֶשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהִכָּהּ וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֶשׁ וְדִלְקוּ בָהֶם וְאֶכְלוּם', וידוע שיש ג' קליפות נחש שרף עקרב, והם ר"ת עש"ן, לרמזו שיאבדו וילכו כמו העשן שאין בו ממש וכלה ואבד מאליו".

ביאורים

א הוא האור שגזרו ה' יתברך לצדיקים לעתיד לבא
(תגינה יב, א).

ב הקליפה היא לבוש חיצוני המכסה ומסתיר את הקדושה והטוב מלהופיע בעולם.

ג כאשר נולד משה רבנו, התמלא הבית מהאור הגנוז, אור שהיה אדם הראשון מביט בו מסוף העולם ועד

סופו, והוא ניתן למשה באותם שלשה חודשים שנאמר עליהם 'וַתִּצְפְּנֵהוּ' (זוה"ק שמות יא, ב). יוכבד, אמו של משה, ראתה והבינה היטב מהותו של אור זה, וטרחתה להצפין ולהסתיר את בנה הקדוש מידם של המצרים. אותה הצפנה פנימית זו, היינו שמירת האור הגנוז, היא שהביאה לגאולת ישראל ממצרים.

ד' גלות' היא נתינת השליטה לקליפה, המשעבדת ומצערת את ישראל. זוהי אחת מהנהגותיו של השי"ת, המנהיג את עולמו בכמה סוגי הנהגות, המתגלים על ידי שמותיו הקדושים. שם 'הוי"ה' הוא גילוי הנהגת הרחמים, ושם 'א-להים' עניינו גילוי הנהגת הטבע והדין. הנהגת הטבע המסתירה את הבורא מאפשרת את הבחירה בעולם, שאם לא היתה הסתרה היתה מתבטלת הבחירה. לכן נקרא 'עולם' מלשון 'העלם' מציאות ה' ושל כן קיום הקליפה תלוי הוא בהנהגת שם 'א-להים' שהוא בגימטריא 'הטבע' [פ"ו], ומשמעותו הסתרת הרחמים והסתרת אור פני ה' כנ"ל. הנהגה זו היא המטעה לחשוב שכביכול העולם מתנהל מעצמו, וזהו שורש כח הקליפה שעניינה הכפירה בהשי"ת, והסתרת מציאותו וברור אם כן, כי הדרך להיגאל מכל הגלויות, היא המשכה וגילוי מציאות אור ה', היינו המשכתו וגילוייו של האור הגנוז אותו האציל השי"ת, והוא פנימיות אור התורה. ובהתגלות האור מתבררת הקליפה, ונעשית הנהגה של גילוי רחמי השי"ת, ונראה לעין כל כי הכל ממנו יתברך, ואז נעשים ניסים ונפלאות למעלה מגדרי הטבע. דבר זה נפעל ע"י משה רבינו במצרים,

האבות היה יכול יוסף לעמוד בנפיון פמוכא במסכת סוטה (לו, ב), ומכח יוסף ויעקב היה משה מגלה את האור הגנוז, שהוא אורו ויתברך, וכמו שאמר רבי יוחנן בזהר חדש בראשית (יח, ב) זכו ישראל שהאיר להם הקדוש ברוך הוא ואינם צריכים למאור אחר, וכנאמר בישעיהו (ס, יט) "והיה לך ה' לאור עולם".

תמצית המתבאר בפשעור "והיה לך ה' לאור עולם":

- א. כל גלות היא מחמת כח הקלפה המשעבדת לישראל, ושרש קיומה נמשך מצרופי שם 'א-להים' שהוא הנהגת דרך הטבע. וכל גאלה היא גלוי של ה'אור הגנוז' שהוא מהנהגת שם הוי"ה, שהוא מעל לדרך הטבע, ומשם נמשכים כל הנסים והנפלאות.
- ב. הדרך לגלוי האור הגנוז הוא על ידי נשמת משה רבנו שמדתו ענוה ושלמות, והגלוי של הנהגת שם הוי"ה שהוא גלוי "האור הגנוז" הוא דרך מה שמשפיל האדם את עצמו תחלה ועובר את ה' מתוך הסתרה שהיא מהנהגת שם אלהים, ודוקא אחרי כן תתגלה ההנהגה שמעל דרך הטבע וכן נהגו הצדיקים והאבות הקדושים.
- ג. גם הכח לעמוד בנפיון הוא דוקא כשלא מבקשים הנהגה של נסים אלא מקבלים בשפלות ובהכנעה את הנהגת השם של דרך הטבע. והוא שרש הנסיונות שנסה השם יתברך את אבותינו במדבר.
- ד. הדרך לגאלת מצרים, שנעשתה על ידי משה רבנו, ובה נתגלו מופתים מעל לדרך הטבע, היתה נעוצה בעבודתם של האבות אברהם יצחק ויעקב, ושל יוסף הצדיק, אשר עבדו את ה' מתוך הסתרה ונפיון על אף שהיה בכחם להמשיך נסים.
- ה. גם בלמוד התורה הדרך הוא שמתחלה יש נפיון והאדם צריך ללמוד מתוך קשי ואחר כך מאיר לו האור של התורה, וכן בכלליות לאחר שגשתברו לוחות הראשונים צריכים לעמל בתורה מתוך דחק ואין רואים את המאור שבה שהוא פנימיות התורה, ודוקא מכח זה נתגלו לעתיד לבוא סודות ופנימיות התורה.

ויקחו לי תרומה

(שמות כה, ב)

מ'שעור יום א' וְאֶת־חֲנֹן תִּשַׁע"א

בְּתִיב (בישעיה מג, ז): "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו", משמע שברא הקדוש ברוך הוא כל העולם למען כבודו. מאידך, ידוע מה שכתב רבנו האר"י (שער הכלים פ"א) שעלה ברצונו יתברך שמו לברא את העולם - כדי להיטיב לברואיו. י עוד שדרשו רבותינו במדרש (בשמות רבה מא, ד) על הפסוק (בתהלים יח, לו): "וענותך תרבני" שאין ענו כמו הקדוש ברוך הוא. וקשים הכתובים אהרדי, בענין תכלית הבריאה.^י

והנה על ידי שמבדיל ושומר את הכבוד אל הקדשה יוכל להיות במחצת השכינה, אלא שפדי לזכות לקבל פני השכינה ולקבל כל הטוב הגנוז לעתיד לבוא, צריך האדם לידע ולהבדיל בדעתו למי שיד ענין הכבוד, שאם אינו ביראה וכבוד, ומשנה את כבודו לכבוד שמים, אינו יכול לעמוד במחצת השכינה.

על כן ברא הקדוש ברוך הוא את העולם, כדי שכל קיומו והשפעת החיים - יהיו על ידי שיעסקו בתורה ובמצוות לכבודו יתברך, שפכד יכירו גדלתו, ועל ידי זה בעצמו, תהיה

ביאורים

כג הנה מבואר בפסוק "כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיהו מג, ז) שהכל ברא השי"ת לכבודו. ומאידך על הפסוק "וענותך תרבני" (תהלים יח, לו) דרשו חז"ל שאין ענוה כענוותנותו דקוב"ה (מדרש תנחומא א, א. ועי' ראשית חכמה שער הענוה). ומאידך כבר נודעו דברי חז"ל כי תכלית הבריאה להיטיב (שער הכלים בהקדמה לעץ חיים כנז"ל, ועי' קל"ח פתחי חכמה ג'. ונתבאר היטב בס' פרי חכם לבעה"ס מאמר 'אצילות הנשמה'), ואם כן נראה לכאורה שאין תכלית הבריאה לכבודו, אלא להיטיב לנבראים, וקשה.

עיונים

לו וזה לשון רבנו האריז"ל (שם): "כשעלה ברצונו יתברך שמו לברוא את העולם כדי להיטיב לברואיו ויכירו גדולתו ויזכו להיות מרכבה למעלה להדבק בו יתברך". ע"כ לשונו. עוד יעויין באמונות ודעות לרס"ג (בהקדמה למאמר השלישי), וז"ל: "וממה שנמצא גם בכתובים שהוא טוב ומטיב, כמו שאמר הכתוב טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו. והגדול שבחסדיו על ברייתו הוא שנתן להם את ההויה, כלומר מה שהמציא אותם אחר שלא היו, וכפי שאמר לנבחריהם כל הנקרא בשמי ולכבודי בראתיו. ואחר כך נתן להם סבה שבה גיעו אל האושר המושלם ואל הטובה השלמה, כמו שאמר תודיעני אורח חיים שבע שמחות את פניך נעמות בימינך נצח, והוא מה שצוים בו והזהירים עליו".

כד 'עולם' מלשון 'העלם', שמעלים את ה' ית' בדרך הטבע.

והיוצא מלשון הכתובים שכן היא מדתו של הקדוש ברוך הוא להיטיב לנבראיו. וראה עוד להרר"ו במגן דוד (אות צ'): "ואם באדם הגשמי כך כ"ש בכוחות האלהיות שכלם פועלות ברצון לפי שיודעות הרצון וכלם בהם כמדה אחת וכוונתם להיטיב כי הטוב לא ימנע טוב". ולעיון נוסף ראה דברי הרמח"ל (דרך ה' ריש פרק ב').